

Stad van Zee en Rivieren

Ontdek hoe het door water omringde Zwolle nog altijd strijdt tegen het water.

Ontdek hoe het door water omringde Zwolle nog altijd strijdt tegen het water. In Zwolle kun je volop genieten van het water. Vaar met een bootje door de grachten of strijk neer langs een van de terrasjes aan het water. Maar deze Hanzestad heeft eeuwenlang een haat liefde verhouding met het water. Zwolle is omringd door water. Dat levert de mooie stad door de eeuwen heen veel rijkdom op, maar ook veel misere. Dankzij de Afsluitdijk en de beschutte ligging achter de Noordoostpolder heeft de Hanzestad inmiddels minder dreiging van het water. Maar de watersnoodrampen uit het verleden zijn helaas nog geen verleden tijd. Van een ondenkbaar plan van Cornelis Lely tot innovatieve fietsenkelders met wateropvang. Ontdek in deze Podwalk hoe Zwolle nog altijd tegen het water strijdt.

1 Verrassend Zwolle

Fijn, dat je er bent! Vandaag lopen we door een stad die overloopt van geschiedenis. Ken je Zwolle? Misschien heel goed, of een klein beetje? Wacht nog maar even met je antwoord, tot het einde van deze wandeling. Want het Zwolle waar we vandaag in onderduiken, heeft meerdere verrassingen in petto. Kom, dan gaan we op pad. We gaan naar links, de Westerlaan op. Kijk hier maar eens om je heen. Het waterbassin, de ingangen naar de fietsenkelder links en aan de overkant van de straat – zelfs de klinkers waarop je staat – alles is nagelnieuw. En toch... Toch is deze plek doordrenkt met historie – en het water, waar de stad al eeuwen mee leeft. Tijdens het lopen vertel ik je het verhaal van een stad die al lange tijd leeft met de nukken van het water. En terwijl ik vertel kun je gewoon doorlopen, dan loop ik met je mee. Onder het Stationsplein is een fietsenstalling gebouwd. Daar passen bijna 6000 fietsen in. En heel veel water. De kelder is namelijk onderdeel van de Deltawerken. Net als bijvoorbeeld de Afsluitdijk en de wereldberoemde Oosterscheldekering. Gek idee, dat er ook een fietsenkelder in dat rijtje staat? Het zit zo. De kelder onder het plein dient bij extreme regenval als een soort superspons. Als het zó lang regent dat water nergens meer naartoe kan, stroomt het via een soort van kolk hier op het plein weg. En dat is nodig ook, want de stad ligt op het laagste punt van Overijssel in een delta waar drie rivieren vroeger in zee stroomden. In zee? Yep, in zee, maar dat vertel ik verderop. Welkom – bij Het water komt!

2 Een ander land

We nemen de eerste straat rechts, dat is de Westerstraat. In 1916 ziet de kaart van Nederland er behoorlijk anders uit dan nu. De Afsluitdijk bestond nog niet en het IJsselmeer was toen nog Zuiderzee. En ook de Noordoostpolder moest nog verzonnen worden, dus Zwolle lag echt vlak aan zee, net als bijvoorbeeld Den Haag, Haarlem en Middelburg. Heel Europa ziet er aan het begin van de vorige eeuw anders uit, trouwens. Overal om ons heen woedt de Eerste Wereldoorlog. Nederland is dan wel neutraal in die zogenaamde Grote Oorlog, maar het voltallige leger is paraat om landsgrenzen en verdedigingswerken zoals de Waterlinie te bewaken. Daardoor zijn veel mannen, de kostwinners van toen, maanden, soms zelfs meer dan een jaar weg van huis. De landbouw ligt grotendeels stil, het land brengt amper genoeg voedsel op voor de eigen bevolking. En dan hebben we ook nog eens meer dan een miljoen vluchtelingen te voeden. Die komen voornamelijk uit België, dat vier jaar lang in de frontlinie ligt en waar verschrikkelijk zwaar wordt gevochten. Zo begint het jaar 1916, grimmig en uitzichtloos. Het is ijzig koud, de wind is guur en straf. In de tweede week van januari trekt de wind nog verder aan; met windkracht 8 staat er dan al een forse zuidwesterstorm die het zeewater ver stroomopwaarts de IJssel in jaagt.

3 Stilte voor de storm

We gaan hier rechtsaf de Parkstraat op en dan meteen de eerste links, dat is de Parkweg. De storm houdt een week aan, en stuwt enorme hoeveelheden water uit de Noordzee naar de Waddenzee. Door het hoge water daar, zakt bij eb het waterpeil in de Zuiderzee niet of nauwelijks. Terwijl de Zwollenaren het water in de rivieren zien stijgen en de storm aan de huizen rukt, begint het besef te komen dat de stad het misschien niet droog houdt. Totdat... Totdat in de middag van 13 januari de wind gaat liggen.

4 Rivieren in en dijken over

Hier gaan we naar rechts, park Eekhout in. We volgen het pad helemaal langs de rechterkant rond het park, tot we aan de andere kant weer bij de uitgang komen. Ondanks de betrekkelijke rust zakt het water nauwelijks. En dan steekt ook de wind weer op. Hij is gedraaid en komt nu uit het noorden. Binnen de kortste keren dendert de storm opnieuw over de stad. Tussen 5 en 7 uur 's avonds stijgt het water met meters tegelijk. Rond middernacht bereikt de storm zijn hoogtepunt: met een orkaankracht van meer dan 150 kilometer per uur beukt-ie op de kust. Een onvoorstelbare watermassa, die opgesloten ligt in het Waddengebied, wordt met het opkomende tij de Zuiderzee in geperst. En daar kan het nergens meer naartoe, behalve de rivieren in – en de dijken over.

5 Een steenrijke Hanzestad

We gaan hier door de poort, rechtsaf en dan meteen naar links de Nieuwe Havenbrug over. Aan de overkant van de brug gaan we weer rechts, dat is de Potgietersingel. Let op voor het verkeer bij oversteken. Al vanaf de middeleeuwen is Zwolle een steenrijke Hanzestad. Van al die rijkdom zie je hier nog veel terug in de monumentale gevels, kerken en poortgebouwen. De stad is goed beschermd – niet alleen tegen vijandige legers, maar ook tegen het water. Zwolle ligt net iets hoger dan het ommeland, en heeft een prima stelsel van grachten en dijken. Maar tegen zoveel natuurgeweld als in die rampnacht van 1916 is vrijwel niets bestand. Het water stijgt en trekt en duwt en kolkt binnen de kortste keren over de dijken en hier, over deze brug. Schepen worden op de kade geworpen en zelfs in de tuinen van die statige villa's hier om ons heen.

6 Karren vol schotten

We volgen de Potgietersingel en blijven de hele tijd rechts aanhouden. Dat er geen doden vallen is te danken aan verschillende factoren. Dezelfde storm die hier huishoudt, treft bijvoorbeeld ook het eiland Marken, aan de overkant van de Zuiderzee. Daar zijn de dijken kwetsbaarder, net als de houten huizen, die vaak op palen staan. Bovendien is er geen elektriciteit en dus ook geen telefoon. Hier in Zwolle weten de mensen veel eerder wat er op hen afkomt. En iedereen weet wat er gedaan moet worden, als er een zware noordwesterstorm op komst is. Directeur Krook van de dienst Openbare Werken mobiliseert de arbeiders van de gemeentereiniging. Met karren vol speciale schotten gaan ze alle kwetsbare plekken in de dijken langs. Daar bouwen ze zogenaamde kistdammen van de schotten. Die vullen ze met klei, mest, zand of wat er ook voor handen is, om de dam te verzwaren en de dijk te verstevigen. Als de storm bijna op zijn hoogtepunt is, zijn Krook en zijn mannen nog druk in de weer met een nooddam in de Willemsvaart. Niet tevergeefs, want een hele wijk in Zwolle blijft daardoor gespaard voor het water.

7 Met ingehouden adem

Hier gaan we rechts, het paadje op. Dat blijven we volgen, langs de Stadsgracht, tot aan de volgende brug. Tegen middernacht kunnen zelfs de mannen van de gemeentereiniging niks meer doen. De stad houdt haar adem in. Een halfuur, een uur, terwijl de orkaan raast, de zee stijgt en Stadsgracht naar de toppen van de dijken kruipt. En dan gebeurt het. Eerst slaat het water over de kade van de gracht bij de stoomwasserij. En dan gaat het hard. Na de Kamperpoort overstroomt de hele binnenstad. De monumentale Melkmarkt, het Gasthuisplein, de Walstraat en de Koestraat, overal staat het blank. Riolen stromen over, kelders lopen vol. Wat de stad in die barre oorlogstijd nog aan voedselvoorraad heeft, bederft heel rap in de dagen na de watersnood. En toch komt de stad er zonder dodelijke slachtoffers genadig vanaf. Rondom de Zuiderzee verliezen 19 mensen het leven, en op zee komen 32 mensen om. Kom, we lopen het pad af tot aan de brug

8 Welvaart en hoogtijdagen

Aan het eind van het pad zie je links een zebrapad. Daar steken we de Wilhelminasingel over. Vervolgens lopen we rechts omhoog, een rondje om het van Nahuysplein, met de fontein in het midden. Zwolle mag nu dan niet meer aan zee liggen, de stad ligt nog altijd in het hart van een rivierendelta. Wat dat betreft is Zwolle vergelijkbaar met een stad als Dordrecht. Het waterpeil in de Stadsgracht is rechtstreeks verbonden met de rivieren IJssel, Vecht en Zwarte Water die de stad omsluiten. Dat is heel veel water om rekening mee te houden. Aan de andere kant dankt de stad zo'n beetje alles aan het water. Om te begrijpen hoe dat zit, moeten we veel verder terug in de geschiedenis – naar de middeleeuwen. In Duitsland ontstaat dan een nieuw handelsverbond: de Hanze. Van Rusland tot en met Engeland sluiten steden zich aan. Deze zogenaamde Hanzesteden profiteren enorm van de onderlinge samenwerking. Niet alleen op het gebied van de handel, maar ook als het gaat om cultuur, en bouwkunst. Kijk maar eens naar dat indrukwekkende poortgebouw. De Sassenpoort, heet-ie, en hij wordt gebouwd aan het begin van de vijftiende eeuw, als Zwolle haar hoogtijdagen als Hanzestad beleeft. De stad ligt supergunstig – aan zee, in een rivierendelta. Via de IJssel kan de stad handeldrijven met rijke steden als Deventer en Zutphen, maar ook veel verder weg, met Keulen en Straatsburg, zelfs helemaal tot in Oostenrijk en Italië.

9 De gesel van de storm

We gaan hier rechtsaf en blijven de weg een tijdje volgen. Bij de eerstvolgende straat gaan we weer rechts, naar het Ter Pelwijckpark. Twee eeuwen lang schenkt het water de stad haar welvaart met volle teugen. Maar wat het water geeft, wil het ook weer terug. Een zware stormvloed verlegt de loop van de Waal, waardoor de IJssel langzaamaan verzandt en in de zomers bijna opdroogt. Prima, zou je denken, dat is in elk geval één groot risico minder. Maar de handel is belangrijker dan droge voeten. Bijna driehonderd jaar wacht de stad op een oplossing. Die komt er uiteindelijk met de opening van een kanaal tussen de Rijn en de Waal. De IJssel bloeit weer op – net als de scheepvaart, én Zwolle. De IJssel is natuurlijk ook niet het grootste gevaar. Zolang de stad op een steenworp afstand ligt van de Zuiderzee, zijn overstromingen eerder regel dan uitzondering. Vooral in de eerste maanden van het jaar. Want de Zuiderzee komt regelmatig over de dijken als gevolg van zware storm. De ergste is in 1825, als in de nacht van 3 op 4 februari een noordwesterstorm het hele kustgebied onder water zet. Hier in Overijssel breken de dijken op meer dan 10 plaatsen en komen ruim 300 mensen om het leven. Ook de dijken rond het Zwarte Water begeven het. Onder de gesel van de storm zweept de springvloed het water op tot drieënhalve meter hoogte. In minder dan een nacht ligt Zwolle niet meer aan zee, maar in zee. Mensen klimmen op de daken om aan de verdrinkingsdood te ontsnappen. Vanuit de wijde omgeving proberen vluchtelingen de stad te bereiken. Die ligt iets hoger, op een heuvel van zandruggen en er zijn kerken en burchten die wel een stootje kunnen hebben. Een boer uit Dieze weet uiteindelijk de stad te bereiken in een boot. Zijn twee koeien heeft hij ook aan boord kunnen krijgen, en zijn paard zwemt er al die tijd achteraan. Het duurt dagen voor ze terug kunnen naar hun boerderij – of wat daar nog van over is. De Zuiderzee is een monster dat zich door geen dijk laat temmen.

10 het wandelpad

We gaan het wandelpad op richting de brug

11 Ter Pelwijkpark

We zijn aangekomen bij een Augmented Reality (AR) punt. Hier kunnen we zien hoe hoog het water destijds kwam tijdens de watersnood. Pak je telefoon erbij om de waterhoogte te kunnen zien. Klik op de AR-knop op je scherm en kijk met je telefoon om je heen. Dan vertel ik je zo wat je ziet. We lopen hier door het Ter Pelwijkpark. Er zijn geen officiële cijfers bekend van de waterhoogte tijdens de ramp van 1916. Maar op basis van foto's weten we dat het water in 1916 hier tot wel een halve meter hoog kwam. Als je met de camera om je heen kijkt zie je hoe dat moet zijn geweest voor de bewoners van Zwolle.

12 Over de kade

Je ziet daar rechts een brug over de Stadsgracht voor fietsers en voetgangers. Die moeten we hebben. Zwolle is het zat met al die overstromingen. Maar de stad kan zonder hulp van het rijk weinig doen tegen de zee. En de regering heeft andere prioriteiten. Tót die laatste Zuiderzeeramp in 1916. Voor Zwolle begint die daar, aan de overkant, waar het water als eerste over de kade slaat.

13 Een stoffig plan

We gaan hier naar links tot we bij alweer een brug komen. Dat is de Schoenkuipenbrug. Daar steken we het Almelose Kanaal over naar de kerk. Bijna elk jaar overstroomt er wel ergens een polder. Waarom komt er dan geen oplossing? Dat komt omdat het probleem te complex is voor een stad als Zwolle. Niet alleen de Zuiderzee, ook het Zwarte Water is een hongerig roofdier zodra een zware noordwester de kop opsteekt. Er is eigenlijk maar één plan, van ene Cornelis Lely, dat misschien kans van slagen heeft. Het ligt dan al heel wat jaartjes ergens in een la te verstoffen, omdat het onbetaalbaar is, en – volgens velen – ook gewoon onmogelijk uitvoerbaar. Na die verschrikkelijke ramp in 1916 is het overal langs de Zuiderzeekust een puinhoop in de havenstadjes en vissersdorpen. De schade is reusachtig, en meer dan vijftig doden vinden we in de twintigste eeuw niet meer acceptabel. Er komt draagvlak in de politiek voor dat onbetaalbare, onuitvoerbare plan van Lely.

14 De plannen van Lely

Daar verderop bij de kerk houden we links aan. Al aan het eind van de 19e eeuw bedenkt Lely plannen voor een dijk tussen Friesland en de kop van Noord-Holland. En Lely is ambitieus. Hij gaat in de politiek en weet het tot minister te schoppen. Drie jaar voor de ramp in 1916 krijgt hij zijn Afsluitdijk op de agenda van de Tweede Kamer. Maar het is te duur, en de regering gelooft er niet in. En dan breekt de Eerste Wereldoorlog uit. Nederland weet neutraal te blijven, maar als heel Europa in puin ligt en het land overspoeld wordt door vluchtelingen, ontstaat er een schreeuwend gebrek aan voedsel. Er is te weinig landbouwgrond, en wat er is loopt regelmatig onder, zodat het weer jaren duurt voor het vruchtbaar is. 'Nooit meer honger' wordt langzaamaan een gedachte waar de regering mee stoeit. En als die dijk van Lely werkt, dan kunnen we misschien heel die Zuiderzee wel inpolderen, denken sommigen. Die rampnacht in 1916 wordt een keerpunt. Met alle doden, gewonden en duizenden daklozen, durven steeds meer politici zich uit te spreken voor het idee van een afsluitdijk.

15 De Brink op

Hier gaan we linksaf de Brink op, tot de kruising met de Thomas à Kempisstraat.

16 Twaalf jaar beulswerk

Zie je dat rode kunstwerk daar op het plein? Daarachter begint de Diezerkade, die gaan we op. De Afsluitdijk komt er. Lely past zijn plannen een klein beetje aan om ook de laatste politieke weerstand weg te nemen, en dan is de kogel snel door de kerk. Twaalf jaar wordt eraan gewerkt: een dijk van ruim dertig kilometer midden in de zee. Duizenden mensen werken eraan mee. Beulswerk onder loodzware omstandigheden, maar het betaalt goed, dus de arbeiders komen van heinde en verre om stenen te zetten, zand te storten en pijlers te bouwen. In heel de wereld is nog nooit zoiets geprobeerd. En het lukt. In 1932 wordt het laatste stuk geplaatst en daarmee is de dijk gesloten. Groot feest in heel het land! Of toch niet? Nee, zeker niet overal. Van Urk tot Oude Zeug dreigde in één klap een eeuwenoude beroepsgroep zijn broodwinning te verliezen. De vissers. Dag spiering, bot, garnaal en haring! Vaarwel, aal, schar en ansjovis!

17 Armoede en honger

We gaan naar links, alweer een brug over. De Stenen Pijp, heet deze. Als we de brug over zijn houden we rechtdoor aan. Natuurlijk kwamen er vissers in verzet tegen de Afsluitdijk. Maar misschien toch ook niet zo heftig als je zou verwachten. De vissersvloot van de Zuiderzee bestond vooral uit botters. Zware, tamelijk lompe schepen van eikenhout, gemiddeld zo'n dertien meter lang, die waren ontworpen om de visnetten zijwaarts over de zeebodem te slepen. Ze waren niet snel, niet wendbaar en de kracht op de mast tijdens het slepen van de netten maakte dat er nogal eens een schip stuurloos ronddobberde. En als de haringen de Zuiderzee een jaartje oversloegen bij het paaïen, dan heerste er bittere armoede en honger in de dorpen. Maar ja, als je niet beter weet dan dat je met een levensgevaarlijke schuit door weer en wind je kost moet verdienen, wat moet je dan? De meeste vissers konden lezen noch schrijven, en dan liggen de alternatieven niet hoog opgestapeld.

18 Een nieuwe broodwinning

We gaan hier naar rechts, de Thorbeckegracht op. Die blijven we een hele poos volgen. De Afsluitdijk komt er dus, en zonder al te veel verzet. De schippers kiezen eieren voor hun geld. Ze zetten liever in op een zo hoog mogelijke uitkoopregeling. Er komt geld beschikbaar voor omscholing. Voormalige vissers vertrekken naar het westen, waar veel fabrieksarbeiders nodig zijn. In Spakenburg komt een knopenfabriek waar veel mensen werk vinden. En in Huizen draait het niet veel later allemaal om kaas. Ook hier in Zwolle moeten vissers op zoek naar een nieuwe broodwinning, maar voor de stad betekent de Afsluitdijk het einde aan een ellenlange reeks van stormvloed en sinds de middeleeuwen aan vele duizenden mensen het leven kosten. Veiligheid en bestaanszekerheid lijken voor het eerst in de wereldgeschiedenis maakbaar.

19 Sleuven en schotplanken

We gaan nog steeds rechtdoor, tot de volgende ophaalbrug. Maar let hier even goed op. De gevels hier rechts, daar is bij sommige huizen iets bijzonders mee aan de hand. Kijk maar eens bij huisnummer 47a of 53 en 59. Zie je er sleuven in de muur zitten bij de voordeur? Daar passen houten planken in, vloedschotten – of schotplanken – die helpen voorkomen dat bij hoogwater een huis of kelder meteen vol loopt. Het ziet er misschien wat knullig uit, maar ja, zo deden ze dat vroeger. O, en nu nog steeds trouwens. De nieuwbouw in de Zwolse wijk Kraanbolwerk ligt een stuk lager dan de Thorbeckegracht hier. Daarom wordt er klimaatbestendig gebouwd. En dat lijkt verdacht veel op hoe we het vroeger deden. Wonen doe je daar niet op de begane grond, maar op de eerste verdieping. Veilig, op 2 meter 60 boven NAP. En voor extra zekerheid hebben de gevels van deze sleuven, om net als hier met schotplanken het hoge water buiten te houden.

20 Drogevoetenpolonaise

Deze brug heet de Vispoortbrug. Die gaan we over, naar links dus. Aan de overkant gaan we rechtdoor. Als in 1932 de laatste meters van de Afsluitdijk worden gedicht, is de Zuiderzee eindelijk, ein-de-lijk getemd. Maar als je denkt dat het hier sindsdien één grote drogevoetenpolonaise is, dan heb je het mooi mis.

21 En dan was het feest

Deze steeg hier rechts heet de Waterstraat. Daar gaan we in. Bij de kruising met de Steenstraat blijven we rechtdoor gaan. Het IJsselmeer mag dan geen zee meer zijn, maar spoken kan het er nog steeds. Pas in 1940 is de dijk voor de kust bij Kampen en Zwolle klaar. Die dijk omsluit het gebied dat later de Noordoostpolder zal worden. Maar voor het zover is, moet wel eerst al het water eruit gepompt worden. Stadsgids Arjan Hilbers herinnert zich die tijd nog goed. “Tot de Noordoostpolder er was, kwam de monding van het Zwarte Water rechtsreeks uit op het IJsselmeer”, vertelt hij. “Met wind uit het westen werd het IJsselmeerwater naar Zwolle gestuwd. En Zwolle h  d al nauwelijks gebrek aan water! Ook vanuit het oosten kwam namelijk het nodige! Je kunt wel zeggen dat Zwolle het waterputje van Salland is: vanuit het hoger gelegen deel van Overijssel komt het regenwater via afgravingen, rivieren en weteringen naar Zwolle. Bij een ongelukkige samenloop van omstandigheden kwamen die westelijke en oostelijke waterstromingen elkaar bij Zwolle tegen - en dan was het feest!”

22 De Nieuwstraat over

We steken zo de Nieuwstraat over. We blijven dus nog steeds rechtdoor lopen.

23 Een uurtje op de fiets

We zijn hier bij de Melkmarkt. Die gaan we linksaf op. 's Zomers kun je je zomaar voorstellen dat je hier op de Ramblas in Barcelona bent. Daar kom je aan het eind uit bij zee. Hier in Zwolle is in de verste verte geen zee te bekennen. Maar dat was dus vóór 1932 wél zo. Tot die tijd lag de Zuiderzee precies 15 kilometer naar het westen, vanaf de plek waar we nu staan. Op een gewone fiets is dat hooguit een uurtje rijden.

24 Grote Aa gaat ondergronds

Hé, heb je me gemist? Sorry, ik heb echt ademloos gekeken naar al die prachtige gevels. Maar ik ben er weer! We steken hier de Grote Markt over, rechtdoor, naar de Oude Vismarkt aan de andere kant. Wist je trouwens dat hier, onder het wegdek, nóg een rivier stroomt? Dat is de Grote Aa. Zo'n tweehonderd jaar geleden raakte de rivier besmet, waardoor een choleraepidemie uitbrak. Dus toen hebben ze er maar een markt overheen gebouwd.

25 Communicerende vaten

Daar rechts is een steegje, een beetje verstopt tussen de gevels. Dat is de Rodeleeuwsteeg. Die gaan we in. Aan het eind gaan we links en dan met de bocht mee naar rechts. Na het gereedkomen van de Noordoostpolder is Zwolle – net als Dordrecht – een eiland in een delta van drie rivieren. Stijgt het water in de IJssel, de Vecht, of het Zwarte Water dan staat het ook in de Stadsgracht hoog. Net als bij hoogwater in het IJsselmeer. Dat maakt Zwolle opnieuw kwetsbaar, want het klimaat verandert, en daar moet de stad op inspelen.

26 Sushi en noaberschap

We blijven hier rechtdoor lopen, tot het eind. In deze voormalige Bethlehemkerk kun je tegenwoordig sushi eten. Tijdens de watersnoodramp van 1825 was het de plek waar die boer met zijn zwemmende paard en die twee koeien in zijn boot werd opgevangen. Geen sushi voor hem, natuurlijk, maar geheel volgens het Zwolse noaberschap zullen hij en al die andere vluchtelingen uit de omgeving zeker iets warmes te eten en te drinken hebben gekregen.

27 Voorgoed geschiedenis

We gaan hier rechtsaf de Koestraat op. Zie je daar helemaal aan het eind van de straat, boven de daken van de huizen, die futuristische koepel? Probeer je eens voor te stellen dat je daar naartoe onderweg bent. En stel je nu dan voor dat het een pikdonkere nacht is, een zware noordwester storm over je hoofd raast en dat je tot je middel in het water staat. Je ziet geen hand voor ogen en de bulderende storm overstemt elk geluid. Zo moet het hier geweest zijn in die januarinacht van 1916. Gelukkig is dát voorgoed geschiedenis. Of misschien toch niet?

28 Nog meer narigheid

Direct voorbij het museum is aan de linkerkant een steegje. Daar moeten we in. Als het aan Zwolle ligt, zijn de watersnoodrampen verleden tijd. Met de Afsluitdijk en de beschutte ligging achter de Noordoostpolder zijn in elk geval de grootste gevaren wel geweken. Maar – niet álle gevaren. Want het Zwarte Water blijft ook na de afsluiting van de Zuiderzee voor narigheid zorgen.

29 Het Zwarte Water

Herken je het? Hier liepen we daarstraks ook. We steken over en lopen via het bospaadje naar rechts. Toen kwamen we ook vanaf de brug. Daar gaan we nu weer overheen, en dan aan de overkant direct naar links. Nog maar 25 jaar geleden speelt het Zwarte Water de stad opnieuw parten. Het hoge water zorgt voor een kritieke situatie in de binnenstad. Het gemeentelijke crisiscentrum besluit dat het kelderdepot van het gemeentearchief moet worden leeggehaald. En 2 jaar later moeten er zandzakken aan te pas komen om de Thorbeckegracht tegen hoog water te beschermen. Maar ook daar komt een oplossing voor, want niet lang daarna weet het waterschap ook het Zwarte Water te temmen. Er komt een stuw die de waterstand kan regelen. Bij noordwesterstorm is dat precies het verschil tussen droge – en natte voeten.

30 Reuzendoucheput

We gaan hier linksaf. We volgen de Burgemeester van Roijensingel tot aan de bocht, verderop. In de afgelopen jaren heeft Zwolle veel gedaan om het water in en om de stad ook in de toekomst veilig te houden. En dat is nodig ook, want klimaatverandering zorgt in hoog tempo voor nieuwe weerextremen. Periodes van extreme regenval worden afgewisseld door grote droogte. Het water moet dus niet alleen afgevoerd kunnen worden, je wil het ook kunnen vasthouden. En dat is precies waar Zwolle op mikt. Bijvoorbeeld met de superkolk op het stationsplein. Dat is een soort doucheputje, maar dan groot genoeg om 650 duizend liter regenwater af te voeren. Dat water wordt ondergronds opgevangen in zogenaamde filtratiekratten. En als die het niet meer aankunnen, dan is er een overloop naar de ondergrondse fietsenstalling. Die is zó groot, dat zelfs bij het meest extreme weer het water niet veel hoger komt dan je enkels. Maar dan houden de omliggende wijken het in elk geval wél droog.

31 Zoek de superkolk

We zijn intussen alweer bijna aan het eind van deze waterwandeling. We gaan hier rechtsaf de Stationsweg op, en dan is het nog maar een klein eindje rechtdoor tot aan het station, het startpunt van onze route. Als je daar zo weer bent, zou ik even de tijd nemen om het Stationsplein nog eens goed te bekijken. De beplanting in terrassen langs de ingang van de fietsenstalling. En de watermuur bij de andere ingang. En als je goed zoekt, vind je aan de rand van het plein ook de superkolk – het afvoerputje van Zwolle. Voor mij wordt het tijd om afscheid te gaan nemen. Ik vond het fijn dat je er was. En als je nog eens zin hebt in een wandeling: er staan nog veel meer podwalks zoals deze voor je klaar. Voor nu wens ik je een voorspoedige en droge reis terug naar het hier en nu van onze eigen tijd.

Gefeliciteerd! Je hebt de podwalk in Zwolle voltooid. De route was 4,8km lang.